

Indikatorrapport 2015

Oppfølging av
Samfunnskontrakt for flere læreplasser

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse.....	2
Samfunnskontrakt for flere læreplasser.....	3
Antall lærekontrakter	4
Antall fag- og svennebrev.....	8
Andel lærlinger som oppnår fag- eller svennebrev	11
Andel bedrifter som er godkjent lærebedrift, og som har lærling.....	14
Andel søkere til læreplass som får lærekontrakt.....	17
Tilbud av og etterspørsel etter læreplasser.....	19
Overgang fra yrkesfaglig Vg2	20
Fokus: Helse- og oppvekstfag.....	23

for flere læreplasser

Samfunnskontrakt for flere læreplasser

Våren 2012 skrev de største arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene, Kunnskapsdepartementet og Fornyings- og administrasjonsdepartementet under en avtale med målsetning om å øke antall læreplasser. Bakgrunnen for avtalen beskrives slik i samfunnskontrakten:

«Det norske arbeidslivet er avhengig av god rekruttering av fagarbeidere med høye kvalifikasjoner. For å lykkes med dette, er det nødvendig at yrkesfagene sikres en status som gjør dem attraktive både for ungdom og voksne. Det er viktig med god kvalitet i hele opplæringsløpet. Opplæringen i skole skal gjøre elevene kvalifisert til å gå ut i lære, og det er nødvendig med en godt fungerende lærlingordning.

Om lag halvparten av ungdomskullene søker seg til yrkesfagene etter ungdomsskolen, men for få går over i lære. For å sikre bedre gjennomføring i videregående opplæring, er det en viktig målsetting at flere fullfører med fag- eller svennebrev.

For å oppnå at flere fullfører, ønsker partene gjennom en samfunnskontrakt for fag- og yrkesopplæringen å fornye samarbeidet mellom utdanningsmyndighetene og partene i arbeidslivet.

En hovedmålsetting for partene er flere læreplasser i privat og offentlig sektor, og partene forplikter seg til å gjennomføre tiltak for å oppnå dette.

Partenes overordnede mål er å sikre en bedre rekruttering til yrkesopplæringen. Gjennom at flere gjennomfører utdanningen sikrer man at arbeidslivets behov dekkes. Det at flere fullfører en utdanning, gir et trygt ståsted i arbeidslivet og et godt grunnlag for senere samfunnsdeltakelse. Samfunnskontraktens overordnede mål er å forplikte myndighetene og partene i arbeidslivet til å forankre fagopplæringen i alle relevante bransjer og sektorer, og fremskaffe flest mulig læreplasser til elever som ønsker det.»

Indikatorer på måloppnåelse i samfunnskontrakten

I forbindelse med Samfunnskontrakt for flere læreplasser er det satt opp enkelte resultatmål.

1. Antallet godkjente lærekontrakter skal øke med 20 prosent i 2015 i forhold til nivået ved utgangen av 2011
2. Øke antallet voksne som tar fag- eller svennebrev
3. Øke andelen lærlinger som fullfører og består med fag- eller svennebrev

Utdanningsdirektoratet har i samarbeid med fylkeskommunene og partene i arbeidslivet utarbeidet et indikatorsett som skal måle utviklingen i fag- og yrkesopplæring.

Indikatorsettet består av følgende statistikk og indikatorer:

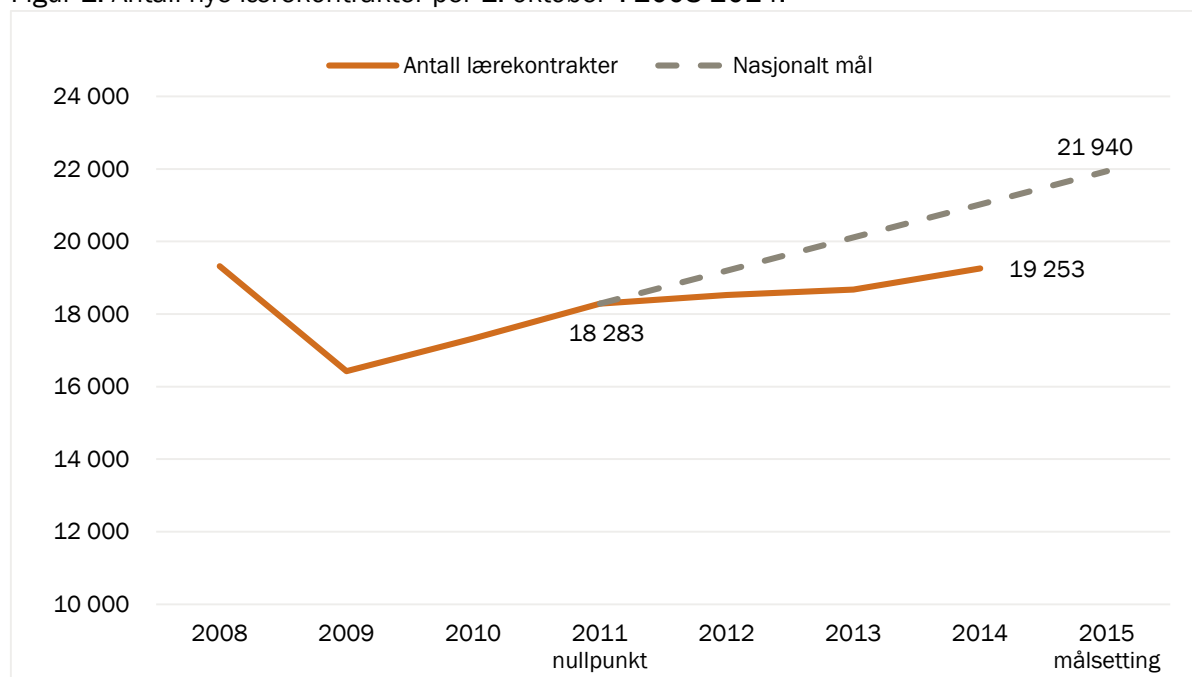
1. Antall lærekontrakter
2. Antall fag- og svennebrev
3. Andel lærlinger som oppnår fag- eller svennebrev
4. Andel bedrifter som er godkjent lærebedrift, og som har lærling
5. Andel søkere til læreplass som får lærekontrakt
6. Tilbud av og etterspørsel etter læreoplasser
7. Overgang fra yrkesfaglig Vg2

Antall lærekontrakter

Antallet nye lærekontrakter skal øke med 20 prosent i 2015 sammenlignet med nivået i 2011.

I samfunnskontrakten er det et mål om å øke antall nye lærekontrakter¹ med 20 prosent i løpet av prosjektperioden. Det vil si at opplæringskontrakter (lærekandidater) og fagopplæring i skole ikke teller med i denne sammenhengen. Vi presenterer imidlertid statistikk og utvikling for disse typene kontrakter senere i dette kapittelet.

Figur 1: Antall nye lærekontrakter per 1. oktober². 2008-2014.

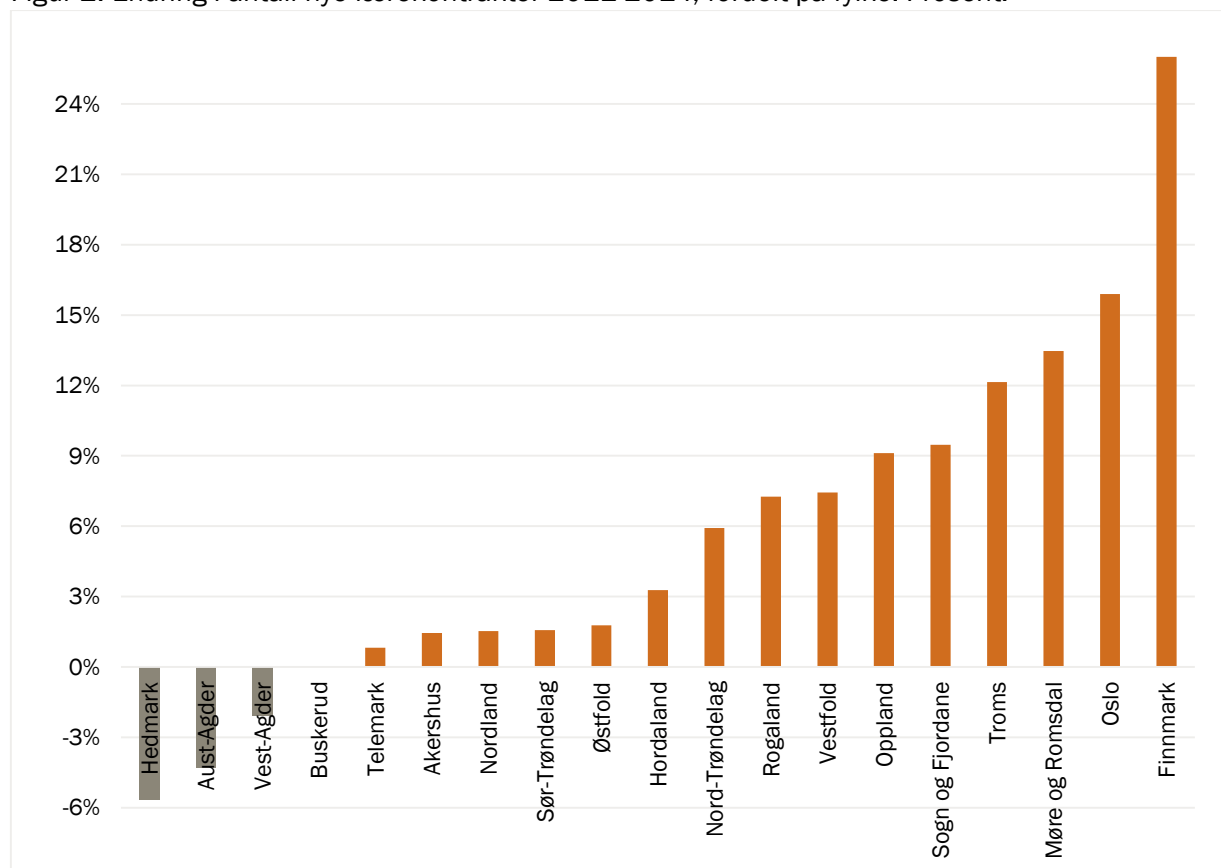
Svak økning i antall nye lærekontrakter

Det var 18 300 lærekontrakter som startet mellom 1. oktober 2010 og 30. september 2011. Dette er nullpunktet for samfunnskontraktens målsetning om 20 prosents økning i antall lærekontrakter innen 1. oktober 2015. Hvis vi antar at økningen skal være jevn frem mot 2015, burde det innen 2014 ha vært en oppgang på 15 prosent eller cirka 2750 lærekontrakter. I perioden har det imidlertid kun vært en tilvekst på 1000 lærekontrakter. Dette tilsvarer en økning på 5 prosent. For å nå målet om 20 prosents økning må det derfor i 2015 være mer enn 2500 flere nye lærlinger enn det var i 2014.

¹ Nye kontrakter defineres som alle kontrakter som har begynt mellom 1. oktober ett år og 30. september året etter. Det vil si at kontrakter som har en startdato innenfor denne perioden telles uavhengig av om den er aktiv ved telletidspunktet. En person kan kun telles med én kontrakt hvert år.

² All statistikk om videregående opplæring, både hos SSB og Utdanningsdirektoratet, har telledato 1. oktober. Det er viktig at også lærlinger og fag-/svennebrev telles til samme tid for å gi et helhetlig bilde av den videregående opplæringen.

Figur 2: Endring i antall nye lærekontrakter 2011-2014, fordelt på fylke. Prosent.

Finnmark har best utvikling i antall lærekontrakter

Det er store forskjeller mellom fylkene i hvordan utviklingen har vært fra 2011 til 2014. Fire fylker har en økning på 10 prosent eller mer. Aller best er Finnmark med 26 prosents vekst. Tre fylker har en nedgang i perioden. Størst tilbakegang finner vi i Hedmark, hvor antall nye lærlinger har sunket med 6 prosent. Lærlingtallene svinger imidlertid fra år til år, så at et fylke har gjort det positivt eller negativt i 2014, sier ikke nødvendigvis noe om resultatene i 2015.

77 prosent av de nye lærekontraktene er tegnet gjennom et opplæringskontor. Omfanget av opplæringskontor varierer i stor grad mellom fylkene. I Akershus er 59 prosent av lærekontraktene gjennom opplæringskontor, mens i Aust-Agder er 96 prosent av kontraktene det.

Tabell 1: Antall nye lærekontrakter 2011-2014, fordelt på utdanningsprogram.

	2011	2012	2013	2014	Endring	
					2011-2014	Endring %
Bygg- og anleggsteknikk	3 746	3 702	3 667	3 760	14	0 %
Design og håndverk	1 319	1 166	1 127	1 095	-224	-17 %
Elektrofag	2 997	3 230	3 165	3 132	135	5 %
Helse- og oppvekstfag	2 661	2 872	2 988	3 201	540	20 %
Medier og kommunikasjon	111	111	70	80	-31	-28 %
Naturbruk	436	417	433	500	64	15 %
Restaurant- og matfag	1 213	1 135	1 123	1 114	-99	-8 %
Service og samferdsel	1 827	1 841	1 960	2 091	264	14 %
Teknikk og industriell produksjon	3 973	4 049	4 146	4 280	307	8 %
Totalt	18 283	18 523	18 679	19 253	970	5 %

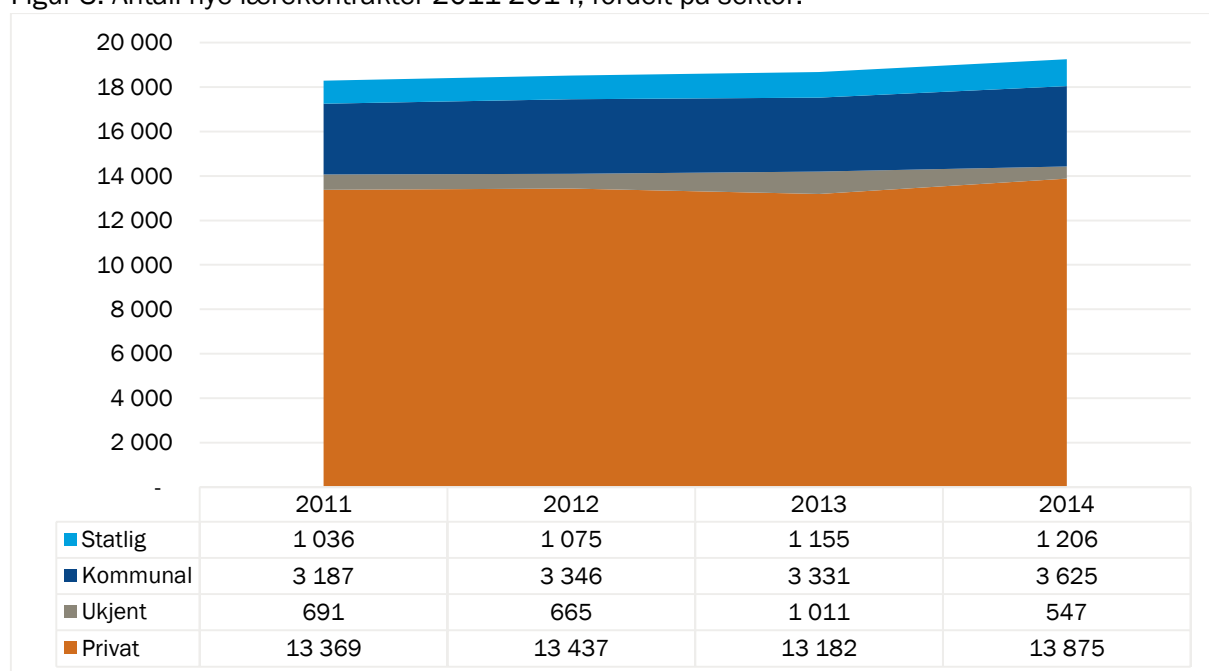
Størst økning i helse- og oppvekstfag

Også blant utdanningsprogrammene finner vi variasjon i utvikling i prosjektperioden. 6 av 9 utdanningsprogrammer har en økning, mens resten har en nedgang. *Helse- og oppvekstfag* har en særlig stor oppgang med over 500 flere lærlinger, noe som vil si en økning på 20 prosent fra 2011 til 2014. I *design og håndverk* synker derimot antallet nye lærlinger med over 200. Det vil si en nedgang på 17 prosent på tre år.

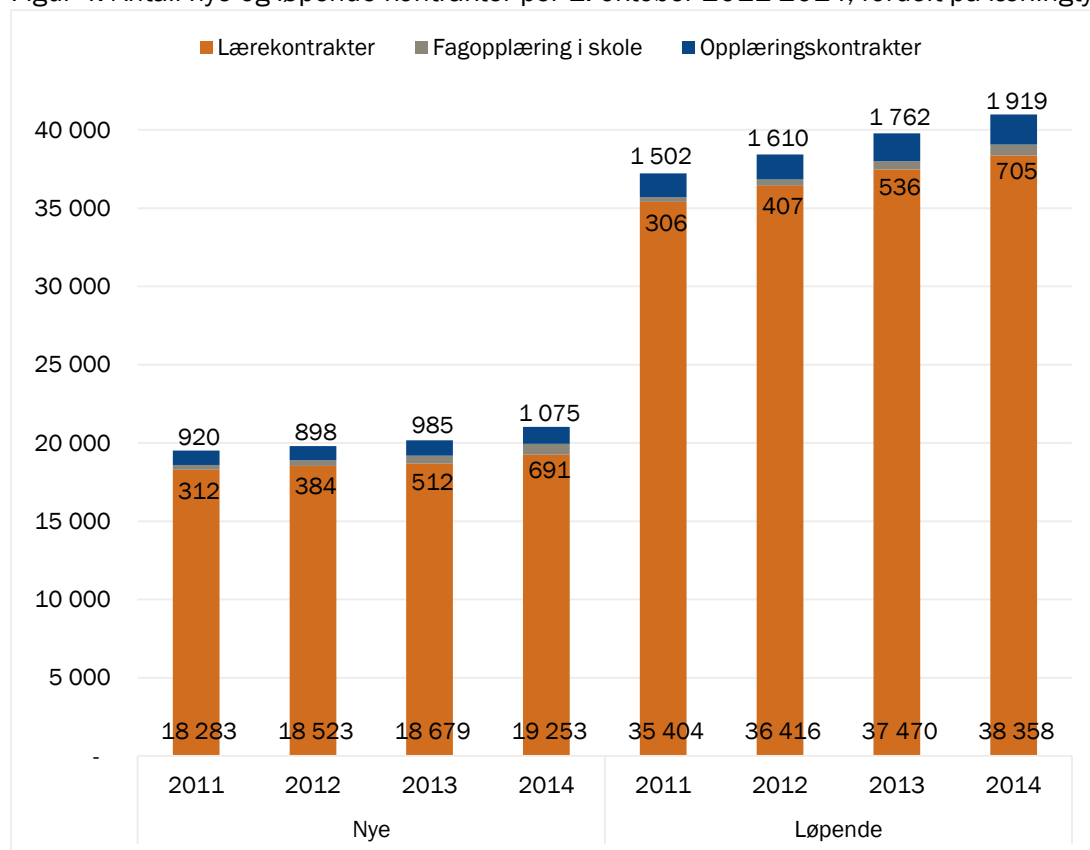
Størst økning i offentlig sektor

I overkant av 70 prosent av lærekontraktene finnes i privat sektor. Fra 2011 til 2014 har det vært en økning fra 13 400 til 13 900 lærekontrakter i denne sektoren. Denne økningen på 500 tilsvarer 4 prosent. I offentlig sektor skiller vi mellom statlig og kommunal sektor. Disse sektorene har hatt en økning på henholdsvis 170 og 450 lærekontrakter. Det vil si at det er henholdsvis 16 og 14 prosent flere nye lærlinger i 2014 enn i 2011.

Figur 3: Antall nye lærekontrakter 2011-2014, fordelt på sektor.

Figur 4: Antall nye og løpende kontrakter per 1. oktober 2011-2014, fordelt på lærlingtype.

Større økning i antall løpende lærekontrakter

Løpende lærekontrakter er det totale antallet aktive lærlinger som finnes til en gitt tid, uavhengig av når kontrakten begynte.

Selv om antall nye lærekontrakter kun har en liten vekst, har antall løpende lærekontrakter per 1. oktober økt med 3000 fra 2011 til 2014. Dette tilsvarer 8 prosents økning. En grunn til dette er økningen i alternative modeller hvor læretiden er lenger enn to år. Omfanget av lærlinger i 0+4- og 1+3-modeller har økt med nærmere 50 prosent de siste tre årene. Siden disse er i lære i lengre tid, vil de ha løpende lærekontrakt i flere år enn lærlinger i 2+2-modellen.

Antall elever som får fagopplæring i skole har økt i prosjektperioden fra 300 til 700 i året. Fagopplæring i skole er et tilbud til søkere som ikke har fått læreplass. Disse elevene får opplæring i faget ved skolen i stedet for i bedrift. Målet er allikevel fag- eller svennebrev.

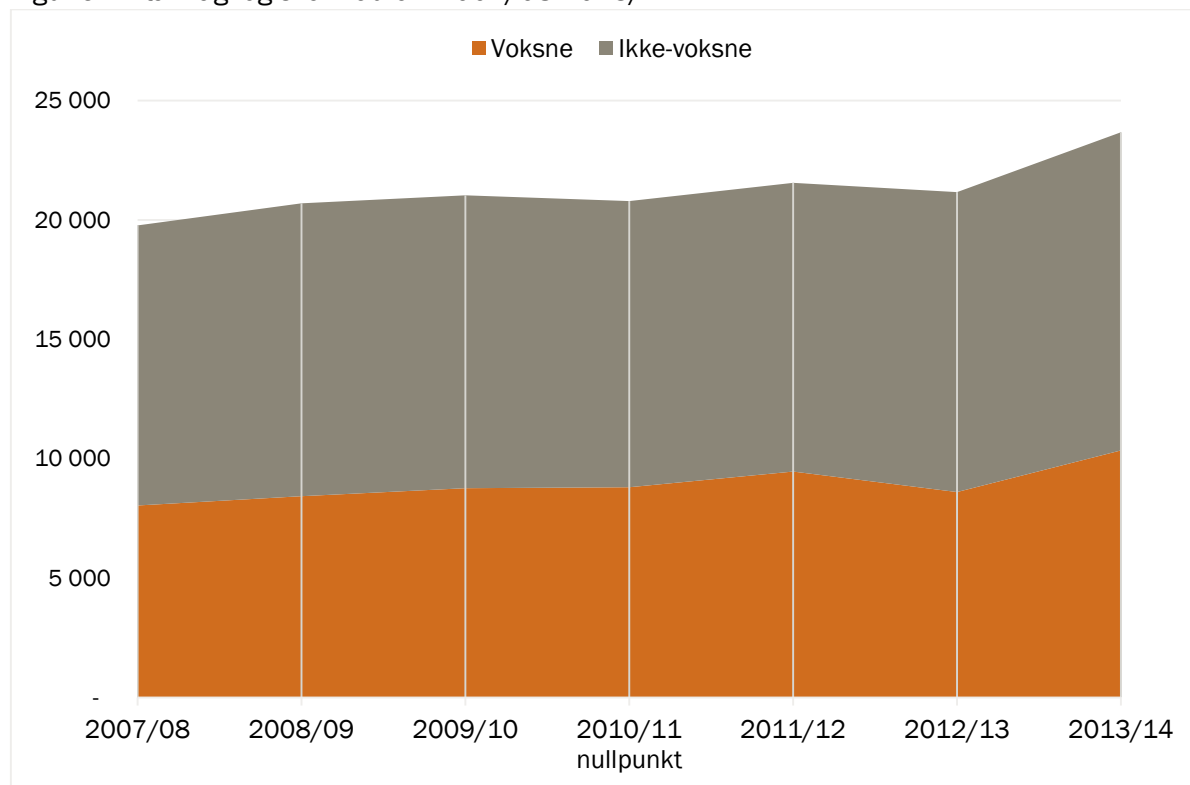
Antallet løpende og nye lærekandidater har også økt betraktelig de siste årene. Lærekandidater sikter på en kompetanseprøve som er mindre omfattende enn fag- og svenneprøven. Antallet nye opplæringskontrakter har steget med 150 fra 2011 til 2014, mens løpende opplæringskontrakter har økt med 400. Dette tilsvarer henholdsvis 17 og 28 prosent.

Antall fag- og svennebrev

Antallet voksne som tar fag- eller svennebrev skal øke innen utgangen av 2015.

I samfunnskontrakten er det et mål om å øke antall voksne som tar fag- eller svennebrev³. En voksen defineres her som en person som er 25 år eller eldre ved måletidspunktet.

Figur 5: Antall fag- og svennebrev. 2007/08-2013/14.

Stor økning i antall voksne som tar fag- eller svennebrev

Det var en svak, jevn økning i antall voksne som tok fagbrev i perioden 2007/08 til 2010/11. De to første årene etter samfunnskontraktens prosjektperiode startet gikk antallet litt opp og ned. Antallet har det siste året økt igjen, og det har vært en klar vekst siden 2010/11. En økning på 1500 vil si at 17 prosent flere voksne fikk fag- eller svennebrev i 2013/14 enn i 2010/11.

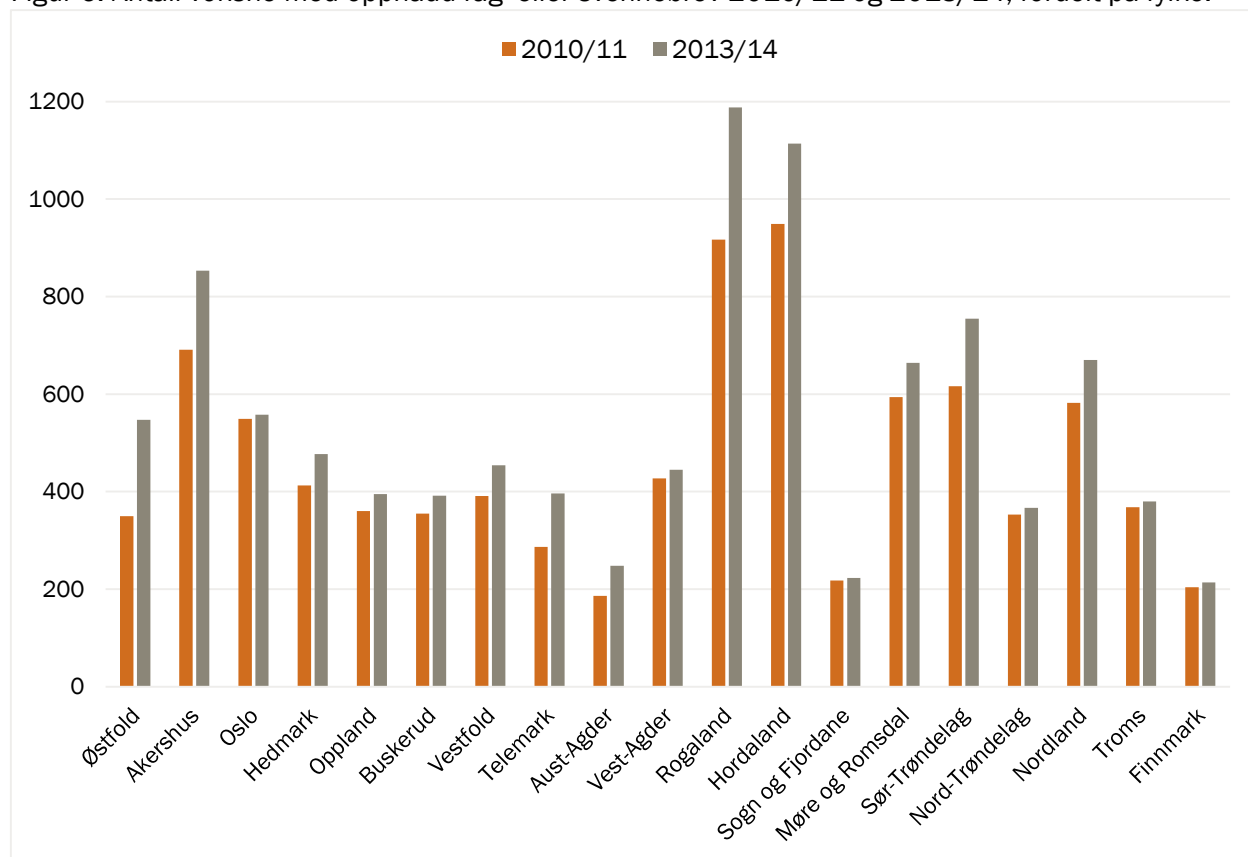
For personer under 25 år har det også vært en økning i prosjektperioden. Blant disse har antallet fagbrev økt hvert år siden 2010/11, og i 2013/14 tok 1400 flere fagbrev enn tre år tidligere.

Høy andel praksiskandidater blant voksne

Blant voksne som går opp til fag- eller svenneprøve er over 70 prosent praksiskandidater. Fra 2010/11 til 2013/14 har denne prosentandelen økt fra 72 til 76. Dette skyldes at det har vært en stor økning i antall praksiskandidater samtidig som det har vært en liten nedgang i antall voksne lærlinger som går opp til fag- eller svenneprøve. Andelen voksne som har gått fagopplæring i skole har i perioden vært stabil på 3 prosent.

³ Fag- og svennebrev vil si fag- eller svenneprøver med resultat bestått eller bestått meget godt. Enhet er antall fag- og svennebrev. En person kan avgi fagprøve i flere lærefag. Da telles hver beståtte fagprøve. Fagbrevene telles per 1. oktober hvert år (jamfør fotnote 1, side 4).

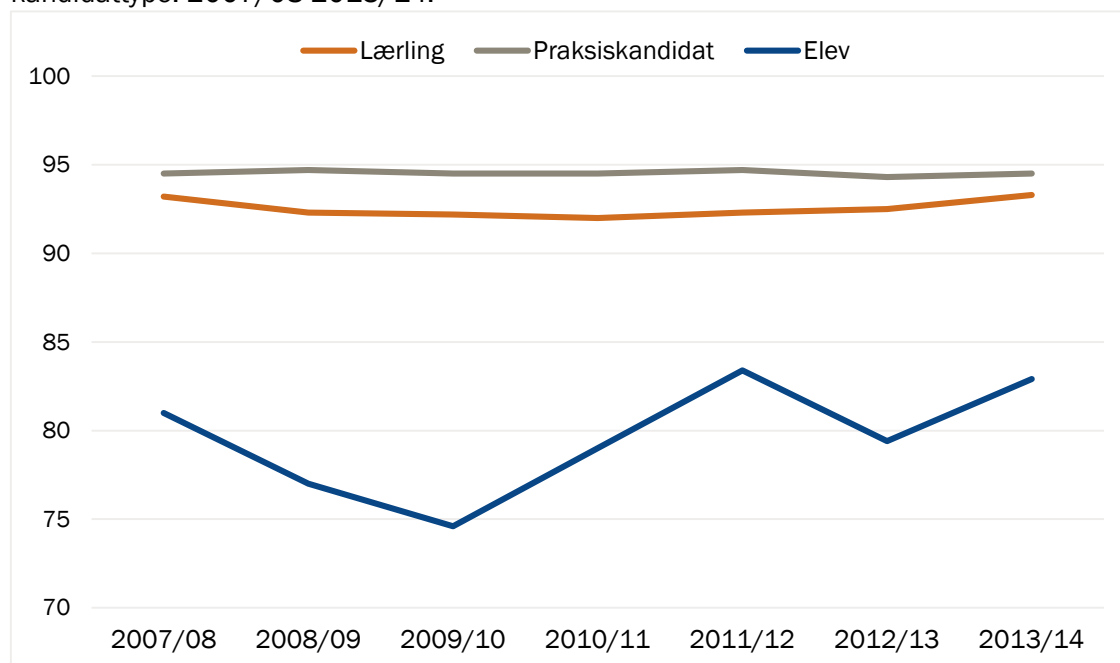
Figur 6: Antall voksne med oppnådd fag- eller svennebrev 2010/11 og 2013/14, fordelt på fylke.

Samtlige fylker har en økning i antallet voksne som tar fag- eller svennebrev

I alle fylker har det vært en økning i voksne som har bestått fagprøven. Men økningen varierer veldig mellom fylkene, fra 2 prosent i Sogn og Fjordane og Oslo til 56 prosent i Østfold. Størst vekst i antall har Rogaland med 270 flere fag- eller svennebrev til voksne.

Figur 7: Andel med bestått fag- eller svenneprøve (bestått og bestått meget godt), fordelt på kandidattype. 2007/08-2013/14.

Stabil andel som består fag- eller svenneprøven

Når vi ser på alle kandidater til fag- eller svenneprøve (uavhengig av alder), er andelen som består svært stabil. Beståttandelen har ligget på rundt 93 prosent de siste årene.

Figur 7 viser at praksiskandidater i noe større grad består fagprøven enn lærlinger, og at elever (fagopplæring i skole) i betraktelig mindre grad består. For praksiskandidater ligger andelen mellom 94 og 95 prosent, mens den for lærlinger hovedsakelig ligger i overkant av 92 prosent. Andelen elever som består varierer mer fra år til år, men ligger grovt sett på rundt 80 prosent.

Andel lærlinger som oppnår fag- eller svennebrev

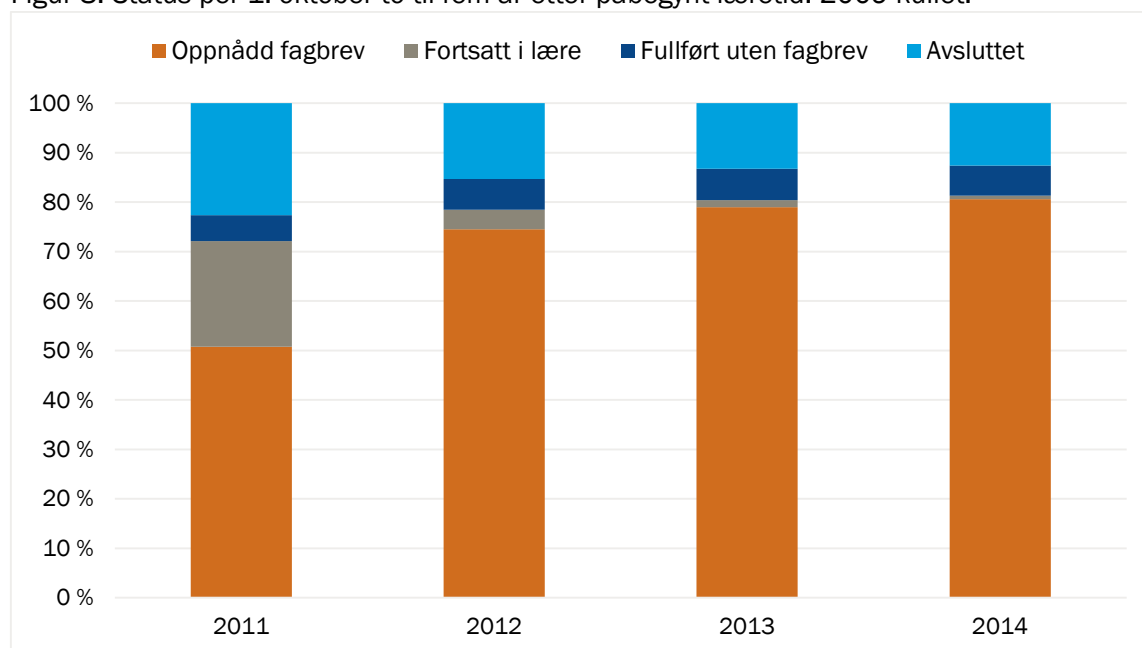
Andelen lærlinger som fullfører og består med fag- eller svennebrev skal øke innen utgangen av 2015.

Som vi har sett, har det vært en liten økning i antall nye lærlinger. For å fullføre og bestå opplæringen med fag- eller svennebrev, må imidlertid de som blir lærlinger, gjennomføre læretiden og bestå fagprøven. Indikatoren for gjennomføring av læretiden tar utgangspunkt i kullene med nye lærlinger og undersøker status for disse to, tre, fire og fem år etter at de hadde status som ny lærling⁴. 2009-kullet er de som begynte lærekontrakten sin i tidsrommet 1. oktober 2008 til 30. september 2009.

Fire av fem lærlinger tar fagbrev innen fem år

Per 1. oktober 2011 hadde omtrent halvparten av lærlingene i 2009-kullet gått opp til fagprøve og bestått denne. Ett år senere har tre av fire oppnådd fagbrev. Deretter øker det litt de neste årene, men det flater veldig ut. Innen 2014 har 80 prosent oppnådd fag- eller svennebrev.

Figur 8: Status per 1. oktober to til fem år etter påbegynt læretid. 2009-kullet.

Mange er fortsatt i lære mer enn to år etter de begynte

For 2009-kullet var omtrent én av fem fortsatt i lære 1. oktober 2011. Denne andelen faller betraktelig i løpet av det neste året, og etter fem år er det nesten ingen igjen i lære. Andelen som har fullført hele læretiden sin, men ikke oppnådd fag- eller svennebrev, holder seg stabilt på rundt 6 prosent alle årene. Det er imidlertid ikke de samme personene som befinner seg i denne kategorien hvert år. Personer som fullfører læretiden kommer inn, mens personer som etter hvert tar fagbrevet, går ut av denne gruppen.

13 prosent fullfører ikke læretiden

Etter to år hadde nærmere én av fire avbrudd i kontrakten eller avsluttet uten å fullføre læretiden. Denne gruppen minker imidlertid ved hver senere måling, og etter fem år er det 13 prosent av de

⁴ En ny lærling er definert som en som begynte læretiden mellom 1. oktober ett år og 30. september året etter. Dette innebærer at når vi måler om en lærling har fått fagbrev 1. oktober to år etter status som ny lærling, vil det være mellom to og tre år siden denne personen faktisk begynte i lære, avhengig av når på året kontrakten begynte.

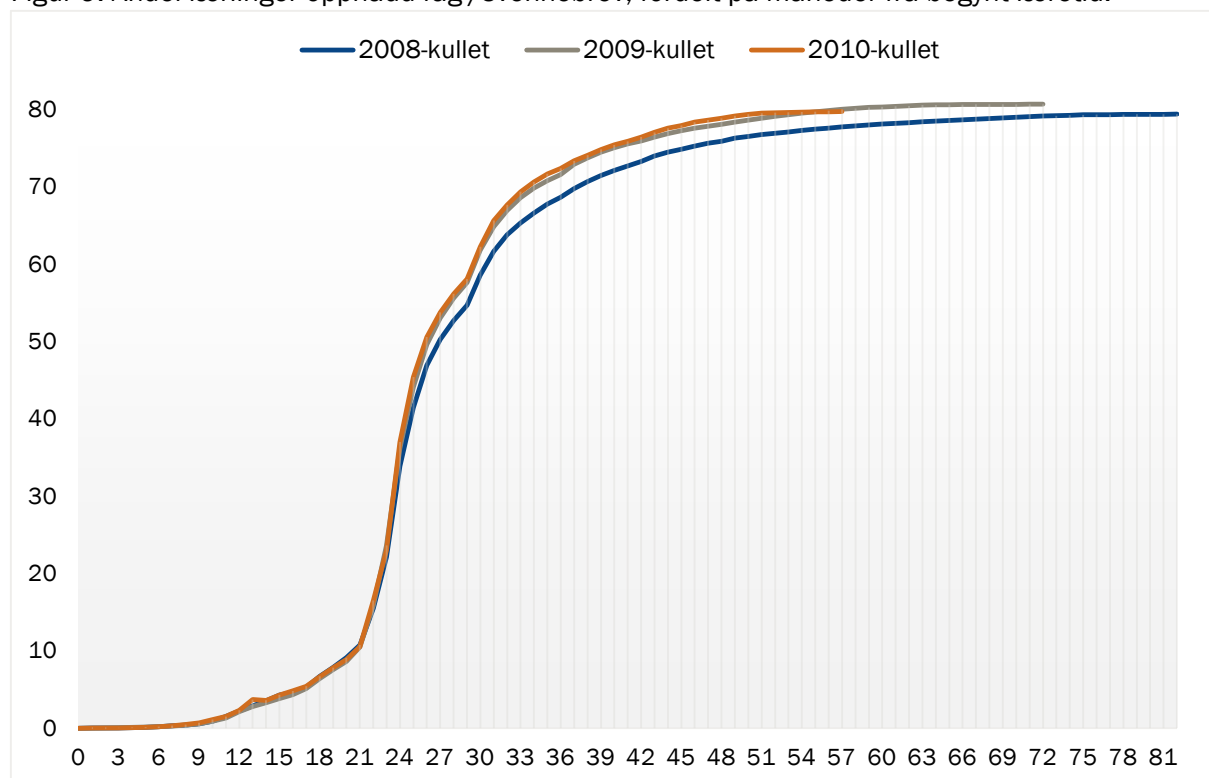
opprinnelige lærlingene som verken har oppnådd fagbrev, fullført læretiden uten fagbrev eller fortsatt er i lære.

De fleste bruker i overkant av to år på å ta fagbrev

Figur 9 viser at lærlingene oppnår fagbrev rundt 24 måneder (to år) etter at kontraktperioden begynte og at det skjer særlig mye i månedene rett etter at to år har gått.

Den relativt store økningen i oppnådd fagbrev fra to år etter til tre år etter, kan skyldes flere forhold. Én viktig faktor er at det finnes lærefag hvor læretiden er lenger enn to år. Det er derfor mange som ikke har mulighet til å ta fagbrevet på så kort tid. Dette vises blant annet ved at *elektrofag*, som har flere lange læreløp, har lavest gjennomføring etter to år, men høyest etter fire og fem år. Andre årsaker kan være at mange bruker lenger tid enn normert på læretiden, blant annet på grunn av midlertidige avbrudd, at avviklingen av fag-/svenneprøven er forsinket, eller at kandidaten ikke består fagprøven på første forsøk.

Figur 9: Andel lærlinger oppnådd fag-/svennebrev, fordelt på måneder fra begynt læretid.

Andelen som gjennomfører har økt

Figuren viser også at andelen lærlinger som gjennomfører med fagbrev har økt med et par prosentpoeng fra 2008-kullet til 2009- og 2010-kullene.

Elektrofag har høyest andel lærlinger som fullfører med fagbrev

Det er betydelige forskjeller mellom utdanningsprogrammene i hvor mange som får fagbrev, og hvor fort de får det. I *elektrofag* har 89 prosent av lærlingene bestått fag- eller svenneprøven etter fem år, mens i *design og håndverk* har 68 prosent oppnådd fagbrev.

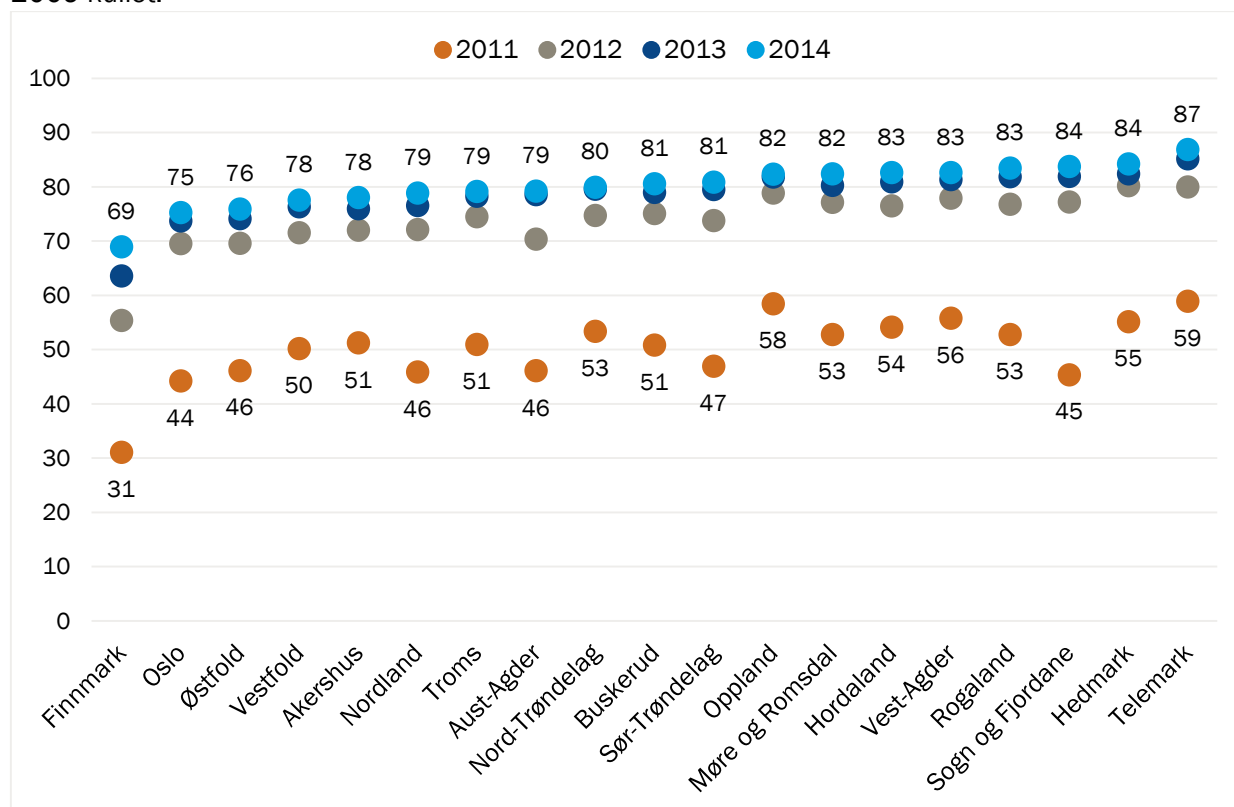
Tabell 2: Oppnådd fagbrev per 1. oktober to til fem år etter påbegynt lære, fordelt på utdanningsprogram. 2009-kullet.

	2011	2012	2013	2014	Populasjon
Bygg- og anleggsteknikk	42 %	69 %	76 %	78 %	3 205
Design og håndverk	40 %	60 %	65 %	68 %	1 463
Elektrofag	26 %	81 %	88 %	89 %	2 573
Helse- og oppvekstfag	62 %	75 %	79 %	80 %	2 467
Medier og kommunikasjon	53 %	69 %	73 %	76 %	99
Naturbruk	51 %	67 %	73 %	75 %	401
Restaurant- og matfag	62 %	74 %	76 %	77 %	1 155
Service og samferdsel	59 %	73 %	76 %	77 %	1 594
Teknikk og industriell produksjon	66 %	82 %	85 %	86 %	3 471
Totalt	51 %	75 %	79 %	81 %	16 428

Flest lærlinger oppnår fag- eller svennebrev i Telemark

Mellom fylkene er det også forskjeller i gjennomføringsgrad. I Telemark har 87 prosent av lærlingene oppnådd fagbrev etter fem år, mens dette bare gjelder 69 prosent av lærlingene i Finnmark.

Figur 10: Oppnådd fagbrev per 1. oktober to til fem år etter påbegynt læretid, fordelt på fylke. 2009-kullet.

Andel bedrifter som er godkjent lærebedrift, og som har lærling

Lav andel av bedriftene er lærebedrifter

I Norge var det registrert nærmere 530 000 bedrifter i 2014. Bare 40 prosent av disse hadde ansatte. De fleste bedrifter som ikke har ansatte er enkeltmannsforetak, men det kan også finnes aksjeselskap som ikke har ansatte. Alle typer virksomheter er inkludert i tallene, og ikke alle bedriftene er potensielle lærebedrifter. Av de 530 000 bedriftene var omtrent 25 000 godkjent som lærebedrift, snaut 18 000 av disse har hatt lærling i løpet av det siste året.

3000 nye lærebedrifter

Av de 18 000 lærebedriftene med lærling, hadde 81 prosent lærling også i 2013, 5 prosent var godkjent uten å ha lærling året før, mens 13 prosent er nye lærebedrifter.

I oktober 2014 var det 3000 godkjente lærebedrifter som ikke var lærebedrift året før. Samtidig var 2700 bedrifter som var godkjente lærebedrifter i 2013 ikke lenger lærebedrift i 2014. Antallet godkjente lærebedrifter har derfor kun hatt en liten økning.

Totalt har det vært en økning på 400 bedrifter som har lærling.

De fleste lærebedrifter er små

Bedrifter med mange ansatte har oftere lærling enn bedrifter med få eller ingen ansatte. Andelen bedrifter som er lærebedrift øker for hver ekstra ansatt en bedrift har. Det vil for eksempel si at en større andel av bedrifter med 100-249 ansatte er lærebedrift enn bedrifter med 10-19 ansatte. Slik er forholdet mellom hver av ansattgrupperingene.

Men hovedvekten av lærebedrifter er små bedrifter med færre enn 20 ansatte. Det er fordi et stort flertall av landets bedrifter har få ansatte.

Nordland har høyest andel bedrifter som er lærebedrift med lærling

Blant fylkene er det flest lærebedrifter i Rogaland, Hordaland og Akershus. Andelen bedrifter som er lærebedrift med lærling varierer i svært liten grad mellom fylkene. Med unntak av Oslo og Akershus, har alle fylker mellom 3,0 og 4,6 prosent bedrifter som er lærebedrift med lærling. Høyest andel finner vi i Nordland og Aust-Agder med henholdsvis 4,6 og 4,4 prosent. I Oslo er kun 1,6 prosent av bedriftene godkjent lærebedrift.

Flest lærebedrifter i bygge- og anleggsvirksomhet

Med sine 5700 godkjente lærebedrifter, er *bygge- og anleggsvirksomhet (F)* det næringsområdet med flest lærebedrifter med lærling. Deretter følger *varehandel, reparasjon av motorvogner (G)* og *industri (C)* med henholdsvis 3300 og 1900 lærebedrifter.

Sett i forhold til antall bedrifter totalt, er det *offentlig administrasjon og forsvar (O)* og *kraftforsyning (D)* som har flest lærebedrifter med henholdsvis 12 og 10 prosent lærebedrifter.

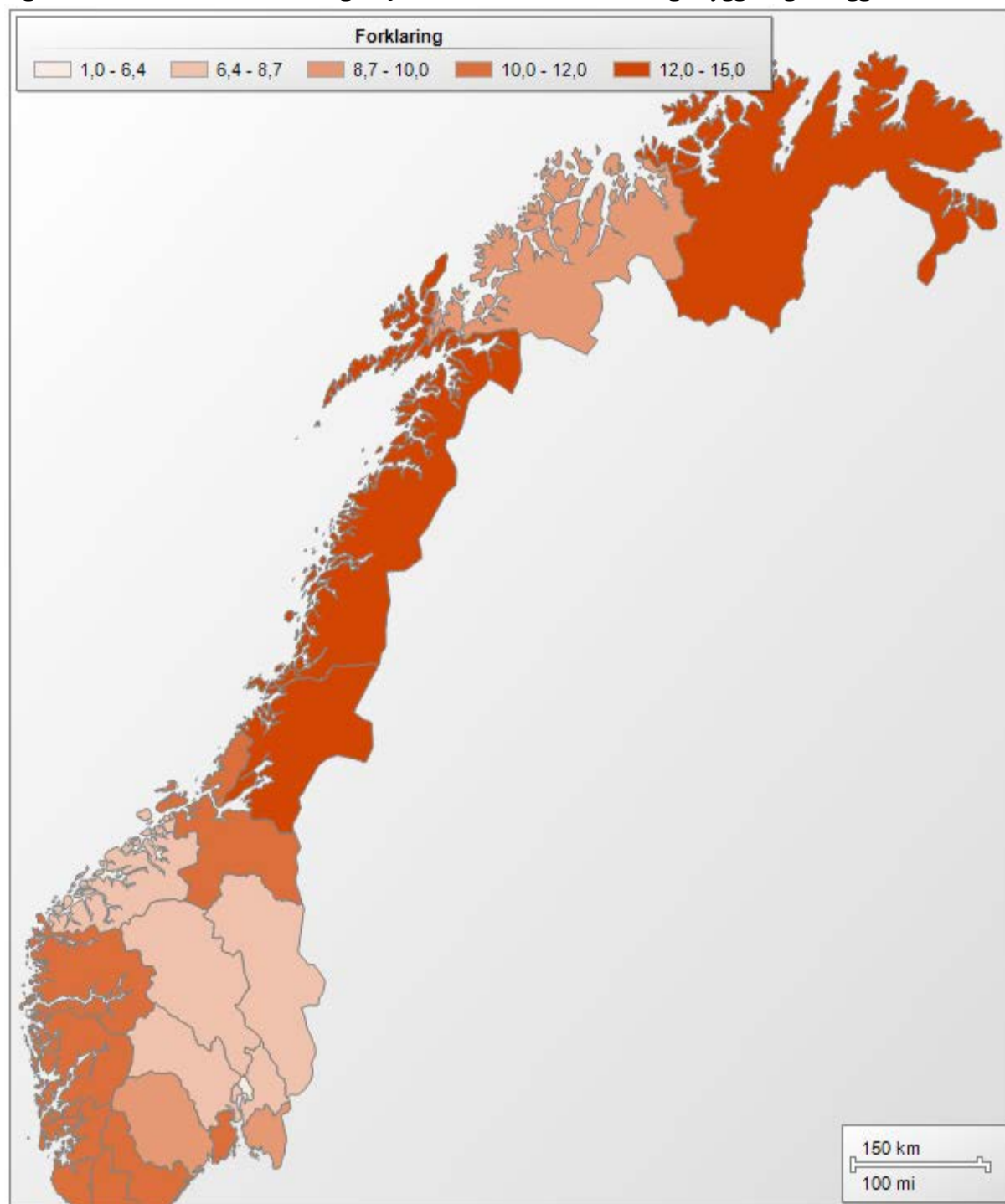
Tabell 3: Antall og andel lærebedrifter med lærling 2014, fordelt på hovednæringsområde.

	Antall	Andel
O Offentlig administrasjon og forsvar	635	11,8 %
D Kraftforsyning	163	10,4 %
C Industri	1 881	9,4 %
F Bygge- og anleggsvirksomhet	5 718	9,3 %
B Bergverksdrift og utvinning	116	8,5 %
S Personlig tjenesteyting	1 300	6,8 %
I Overnattings- og serveringsvirksomhet	688	4,9 %
G Varehandel, reparasjon av motorvogner	3 273	4,7 %
E Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	78	4,0 %
P Undervisning	427	2,7 %
H Transport og lagring	650	2,6 %
Q Helse- og sosialtjenester	871	1,8 %
N Forretningsmessig tjenesteyting	309	1,3 %
J Informasjon og kommunikasjon	247	1,3 %
A Jordbruk, skogbruk og fiske	534	0,8 %
R Kultur, underholdning og fritid i alt	130	0,6 %
M Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	287	0,6 %
K Finansiering og forsikring	23	0,5 %
L Omsetning og drift av fast eiendom	147	0,3 %
Ukjent	217	
Totalt	17 694	3,4 %

Finnmark har høyest andel bedrifter som er lærebedrift med lærling i bygge- og anleggsvirksomhet

Omtrent en tredjedel av alle lærebedrifter med lærling finnes innenfor næringen bygge- og anleggsvirksomhet. 9 prosent av bedriftene i denne næringen har lærling. Prosentandelen varierer imidlertid en del mellom fylkene, fra 6 og 7 prosent i Oslo og Akershus til 15 prosent i Finnmark.

Figur 11: Andel bedrifter som er godkjent lærebedrift med lærling i bygge- og anleggsvirksomhet.

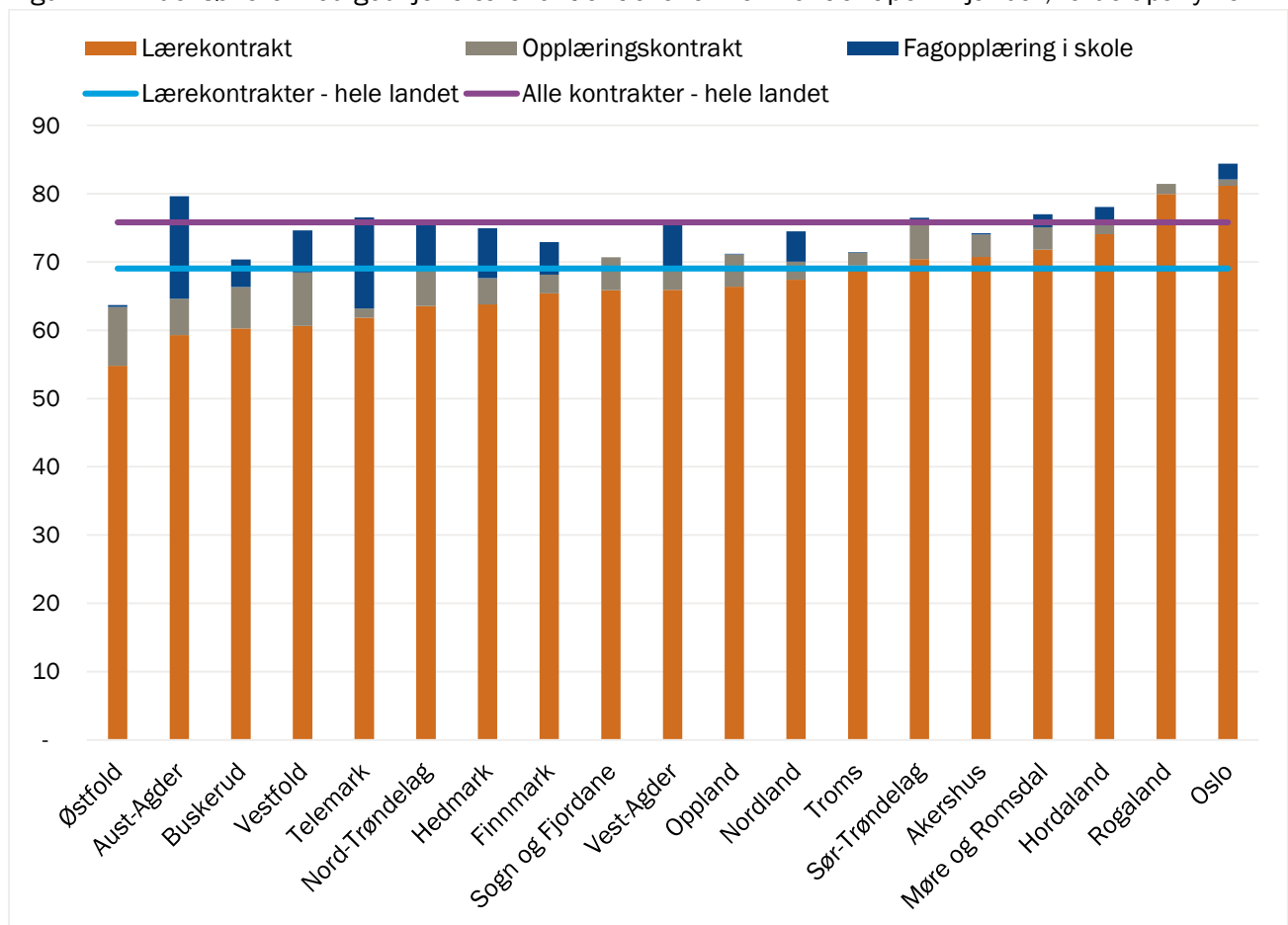

Andel søkere til læreplass som får lærekontrakt

Drøyt 2 av 3 søkere får lærekontrakt

Høsten 2014 var det totalt 27 000 primærsøkere til læreplass. Omtrent 18 600 søkere hadde fått godkjent lærekontrakt innen 1. januar 2015. Dette er 69 prosent av søkerne. I tillegg hadde 1000 av søkerne fått opplæringskontrakt og 850 fått godkjent plass på fagopplæring i skole. Hvis vi inkluderer disse, har 76 prosent av søkerne fått kontrakt. På nasjonalt nivå er det ingen forskjell mellom søkere med ungdomsrett og søkere uten ungdomsrett. Like stor andel fikk kontrakt i begge gruppene.

Figur 12: Andel søkere med godkjent lærekontrakt eller annen kontrakt per 1. januar, fordelt på fylke.

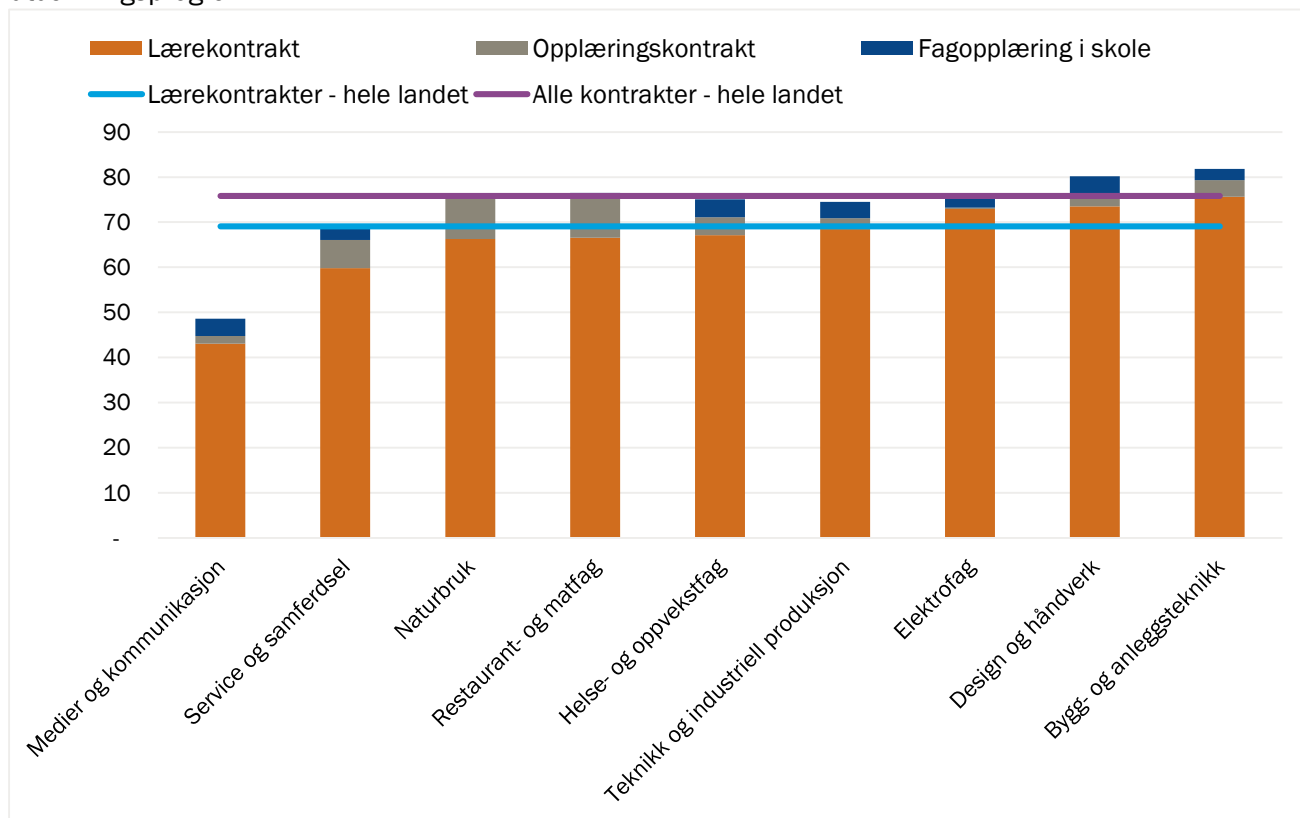
Oslo har høyest andel søkere som får lærekontrakt

Det er stor forskjell mellom fylkene i andel godkjente lærekontrakter. I Oslo har 81 prosent av søkerne godkjent lærekontrakt, mens 55 prosent har fått godkjent lærekontrakt i Østfold.

Hvis vi også inkluderer opplæringskontrakter, ser vi at forskjellene mellom fylkene minker. Østfold, Vestfold og Buskerud har alle lav andel med godkjent lærekontrakt, men er de med flest godkjente opplæringskontrakter. Når alle fagopplæringstilbud inkluderes, varierer prosentandelen fra 64 i Østfold til 84 i Oslo.

Dersom en søker med rett til videregående opplæring ikke har fått læreplass innen 1. september, skal fylkeskommunen tilby søkeren opplæring i skole. Figuren over viser at det er svært store forskjeller i antall personer registrert i fagopplæring i skole, fra 0 i Rogaland og Sogn og Fjordane til 127 i Telemark.

Figur 13: Andel søkere med godkjent lærekontrakt eller annen kontrakt per 1. januar, fordelt på utdanningsprogram.

Størst andel søkere får læreplass i bygg- og anleggsteknikk

Forskjellene mellom utdanningsprogrammene er mindre (hvis vi ser bort fra *medier og kommunikasjon* som har svært få søkere) enn mellom fylkene når vi ser på andelen som får læreplass. I bygg- og anleggsteknikk har 76 prosent av søkerne fått godkjent lærekontrakt, mens i *service og samferdsel* har 60 prosent fått lærekontrakt.

Naturbruk og *restaurant- og matfag* skiller seg ut med en relativt høy andel søkere med opplæringskontrakt, begge 9 prosent. Disse utdanningsprogrammene har til gjengjeld svært liten bruk av fagopplæring i skole, henholdsvis 0 og 1 prosent. Ellers er det mellom 3 og 4 prosent av søkerne som har begynt i fagopplæring i skole.

Nedgang i andel som får lærekontrakt

Selv om antallet nye lærekontrakter har gått opp de siste årene, har andelen søkere som har fått lærekontrakt sunket fra 71 prosent høsten 2011 til 69 prosent høsten 2014. Dette skyldes en stor økning i antall søkere. Det var omtrent 10 prosent flere søkere høsten 2014 enn tre år tidligere.

Tilbud av og etterspørsel etter læreplasser

Utdanningsdirektoratet ba våren 2014 samtlige fylker om å rapportere inn sine estimater på tilbudet av læreplasser i sine fylker. Akershus, Møre og Romsdal og Troms rapporterte ikke inn. Metodene de ulike fylkene har brukt varierer og tallene må derfor tas for det de er, nemlig estimater. Vi ser på disse estimatene i forhold til søkertallene til læreplass per 1. januar 2015. Dette gir oss en indikasjon på sammenhengen mellom tilbudet av og etterspørselen etter læreplasser.

Tabell 4: Antall søkere per estimerte læreplass, fordelt på fylke og utdanningsprogram.

	BA	DH	EL	HO	MK	NA	RM	SS	TP	Totalt	Deknings- grad
Østfold	1,1	1,5	1,6	1,8	2,0	1,0	1,9	1,5	1,6	1,5	67 %
Oslo	1,1	1,2	1,2	1,8	1,1	0,7	0,9	1,4	1,1	1,2	83 %
Hedmark	1,8	1,8	1,5	1,9	9,0	1,7	2,0	1,8	2,0	1,8	56 %
Oppland	1,3	2,6	1,5	1,7	1,5	1,7	1,1	1,2	1,5	1,5	68 %
Buskerud	1,2	1,4	1,5	1,8	2,0	1,3	1,5	1,9	1,7	1,5	66 %
Vestfold	1,2	1,0	1,7	1,6	2,5	5,5	1,2	1,7	2,1	1,6	63 %
Telemark	1,6	1,1	1,6	1,4		2,8	1,1	2,0	1,5	1,5	65 %
Aust-Agder	1,2	4,4	1,0	1,8	3,0	1,9	1,1	1,3	1,4	1,4	72 %
Vest-Agder	1,0	1,1	1,2	1,6	1,5	1,2	1,0	1,4	1,3	1,3	79 %
Rogaland	1,0	0,9	1,1	1,1	2,0	1,4	0,9	1,2	1,2	1,1	91 %
Hordaland	0,9	0,8	1,3	1,3	1,8	1,6	1,0	1,2	1,3	1,1	87 %
Sogn og Fjordane	0,9	0,9	0,8	1,3	∞	0,9	1,0	0,5	1,3	0,9	106 %
Sør-Trøndelag	1,4	1,1	1,3	1,4	1,7	1,4	1,3	1,7	1,4	1,4	72 %
Nord-Trøndelag	1,3	2,0	1,8	1,7	14,0	2,3	1,4	2,7	1,6	1,7	58 %
Nordland	1,6	1,2	1,5	1,8	1,7	1,3	1,0	1,7	1,8	1,6	63 %
Finnmark	2,2	1,1	2,9	1,3		0,9	0,7	0,5	4,1	1,5	66 %
Totalt	1,2	1,2	1,3	1,5	1,9	1,4	1,1	1,4	1,5	1,3	75 %

Basert på fylkenes egne estimater er det kun ett fylke hvor det totalt sett er flere læreplasser enn det er søkere. I Sogn og Fjordane er det for få søkere i de fleste utdanningsprogrammene, og det er bare i *helse- og oppvekstfag* og *teknikk og industriell produksjon* at det er betydelig flere søkere enn læreplasser. Hedmark er fylket hvor det er minst samsvar mellom antall søkere og estimert antall læreplasser. Her er det nesten dobbelt så mange søkere som læreplasser og oversøkingen er stor i samtlige utdanningsprogrammer.

Det er ingen utdanningsprogrammer hvor det totalt er flere læreplasser enn søkere. Minst oversøking er det i *restaurant- og matfag*. Flest søkere per læreplass er det i *medier og kommunikasjon*, etterfulgt av *helse- og oppvekstfag* og *teknikk og industriell produksjon*.

Innad i fylkene er det imidlertid flere utdanningsprogrammer med for få søkere. Spesielt ser det ut til at *restaurant- og matfag* har problemer med rekrutteringen i mange fylker.

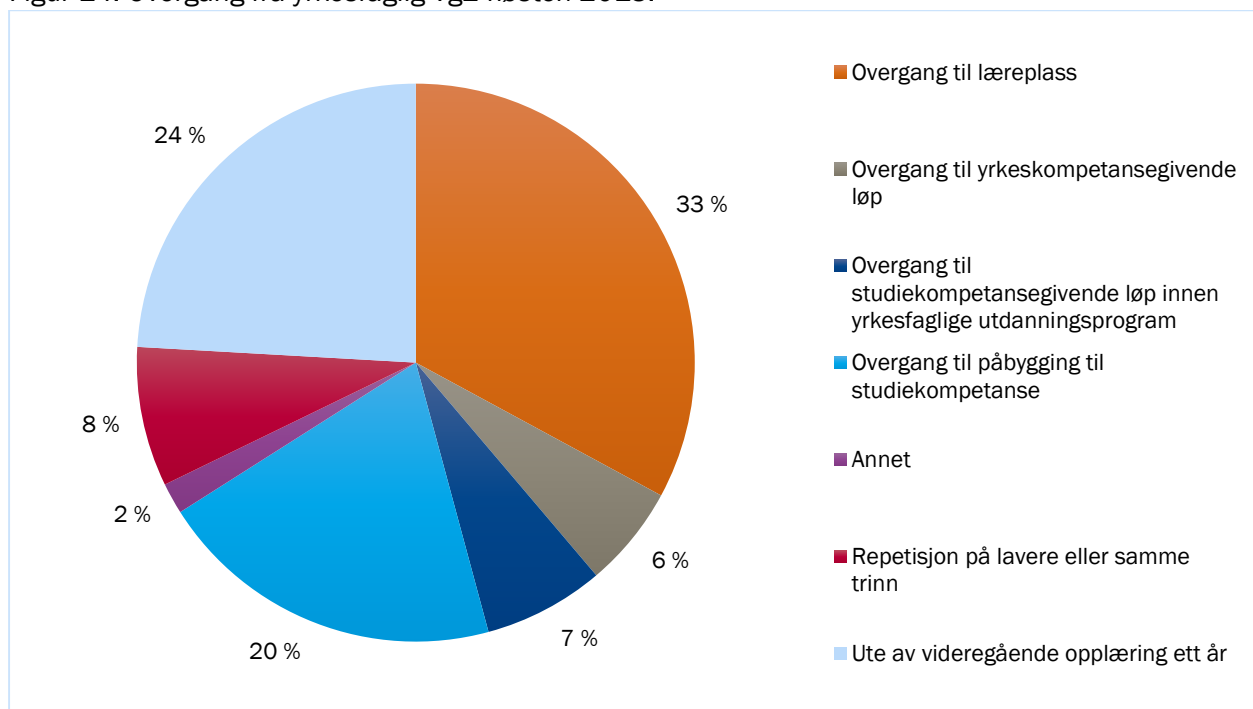
I lærefagene med mange søkere er det på landsnivå alltid for få læreplasser. Men i store lærefag som tømmer og frisker, er det flere fylker som har estimert med flere læreplasser enn det er søkere.

Overgang fra yrkesfaglig Vg2

Et overordnet mål ved samfunnskontrakten er å bedre rekrutteringen til yrkesopplæringen ved at flere gjennomfører utdanningen. Et av de mest kritiske punktene for å øke gjennomføringen i yrkesfag er overgangen fra Vg2.

I de fleste løpene innen de yrkesfaglige utdanningsprogrammene er de to første årene planlagt å være i skole og de neste to i lære i bedrift. I tillegg finnes det blant annet løp med tre år i skole for å oppnå yrkeskompetanse, løp med tre år i skole før læretiden og egne studiekompetansegivende løp i *medier og kommunikasjon* og *naturbruk*.

Figur 14: Overgang fra yrkesfaglig Vg2 høsten 2013.

Omtrent 2 av 3 elever på yrkesfaglige utdanningsprogrammer hadde høsten 2013 det som kalles ordinær progresjon etter Vg2. Det innebærer at eleven gjorde en overgang til et høyere nivå i den videregående opplæringen. 8 prosent gikk Vg2 om igjen eller startet på Vg1, mens cirka 1 av 4 elever var ute av videregående opplæring året etter at de gikk på Vg2.

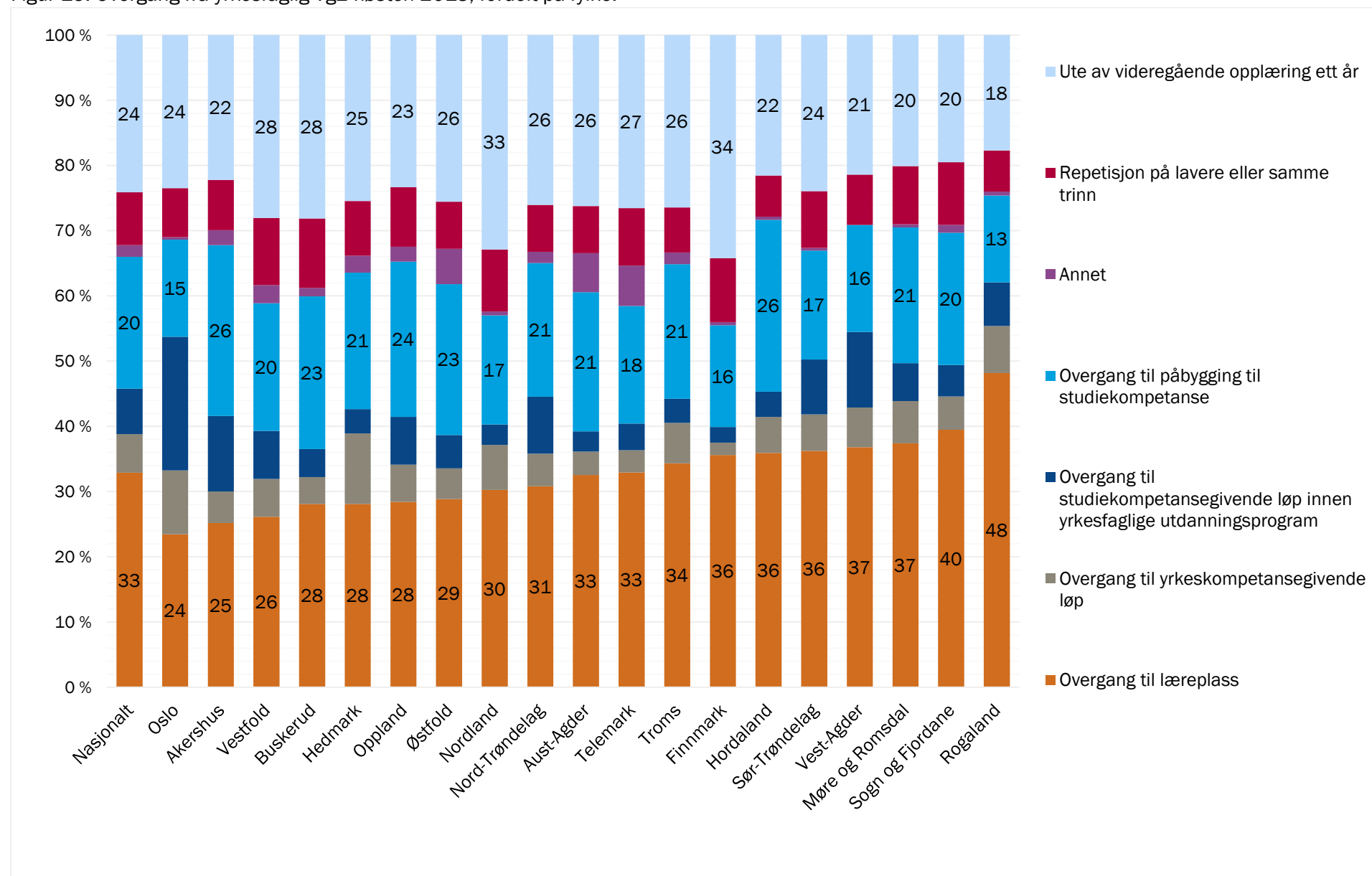
1 av 3 begynner i lære

I det som regnes som hovedmodellen i fag- og yrkesopplæringen skal to år i skole følges av to år i lære. Det var imidlertid bare 1 av 3 som begynte i lære året etter Vg2. Denne andelen har imidlertid steget med 3 prosentpoeng siden 2010. Totalt fortsatte i underkant av halvparten et løp innenfor yrkesfaglige utdanningsprogrammer.

Mange går over til studiekompetansegivende løp

Av dem med ordinær progresjon, var det en stor andel som gikk over til et studiekompetansegivende utdanningsløp etter Vg2. Omtrent 20 prosent startet på påbygg, mens 7 prosent begynte studiekompetansegivende løp innenfor et yrkesfaglig utdanningsprogram. Andelen i påbygg hadde sitt toppunkt i 2011, og har sunket noe de siste to årene.

Figur 15: Overgang fra yrkesfaglig Vg2 høsten 2013, fordelt på fylke.

Flest begynner i lære i Rogaland

Rogaland var fylket hvor høyest andel av elevene begynte i lære året etter Vg2. Her hadde 48 prosent av elevene overgang til lære, mens dette bare gjaldt 24 prosent av elevene i Oslo.

I de fleste fylker var andelen som begynte i påbygging til generell studiekompetanse lavere enn andelen som begynte i lære, men i Akershus var det et lite overtall på påbygg. Andelen som begynte i påbygg var lavest i Rogaland med 13 prosent og høyest i Akershus og Hordaland med 26 prosent.

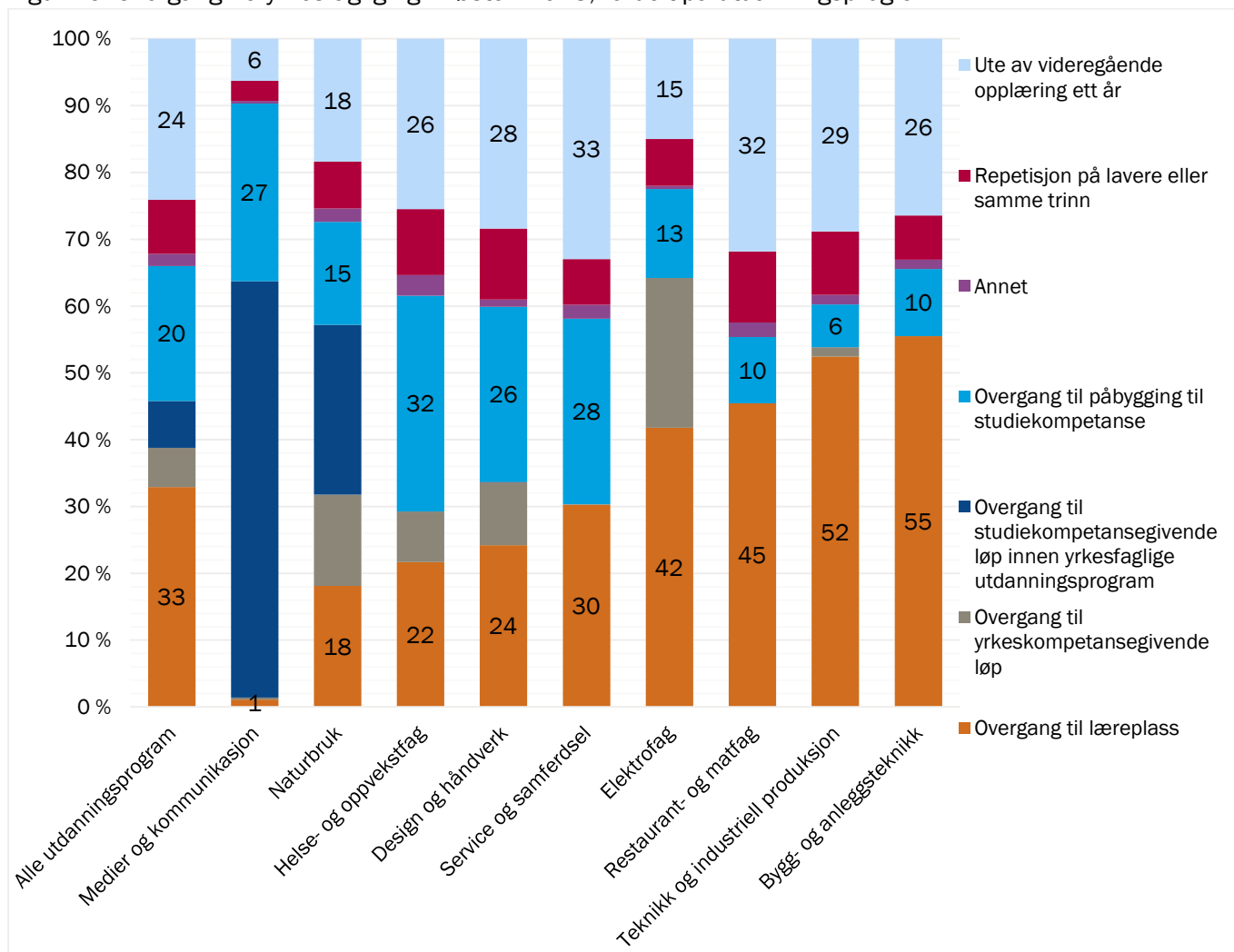
Færrest slutter etter Vg2 i Rogaland

Det er også stor variasjon mellom fylkene i andel som var ute av videregående opplæring året etter yrkesfaglig Vg2. Lavest var Rogaland med 18 prosent, mens i Finnmark var 34 prosent av elevene ute av videregående opplæring etter Vg2.

Bygg- og anleggsteknikk og teknikk og industriell produksjon har høyest overgang til lære

Forskjellene er betydelig større mellom utdanningsprogrammene enn mellom fylkene. I bygg- og anleggsteknikk og teknikk og industriell produksjon gikk over halvparten av elevene over i lære etter Vg2, mens kun 1 prosent gjorde det i medier og kommunikasjon. I helse- og oppvekstfag og service og samferdsel begynte omtrent 30 prosent av elevene i påbygging til generell studiekompetanse. I restaurant- og matfag og service og samferdsel var også over 30 prosent av elevene ute av videregående opplæring året etter Vg2, mens 15 prosent var det i elektrofag.

Figur 16: Overgang fra yrkesfaglig Vg2 høsten 2013, fordelt på utdanningsprogram.

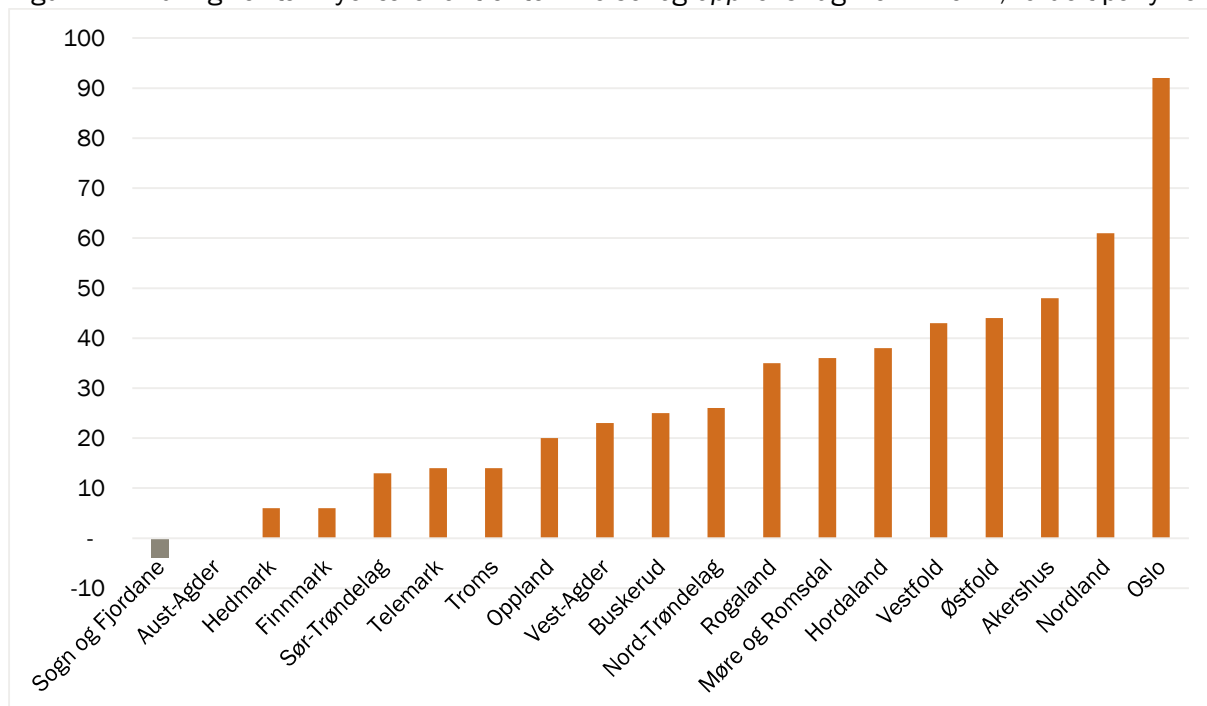
Fokus: Helse- og oppvekstfag

Helse- og omsorgssektoren trekkes ofte frem som et område hvor det i fremtiden vil være et stort behov for flere fagutdannede. Det har derfor vært stor oppmerksomhet rundt rekrutteringen og gjennomføringen i *helse- og oppvekstfaget*. I dette kapittelet skal vi se nærmere på nettopp dette utdanningsprogrammet.

Antall lærlinger

Som vi tidligere har sett, er *helse- og oppvekstfag* det utdanningsprogrammet som har hatt størst økning i antall nye lærekontrakter i samfunnskontraktens prosjektperiode. Økningen har funnet sted i nesten samtlige fylker. Det er kun Sogn og Fjordane som har færre nye lærlinger i utdanningsprogrammet i 2014 enn i 2011.

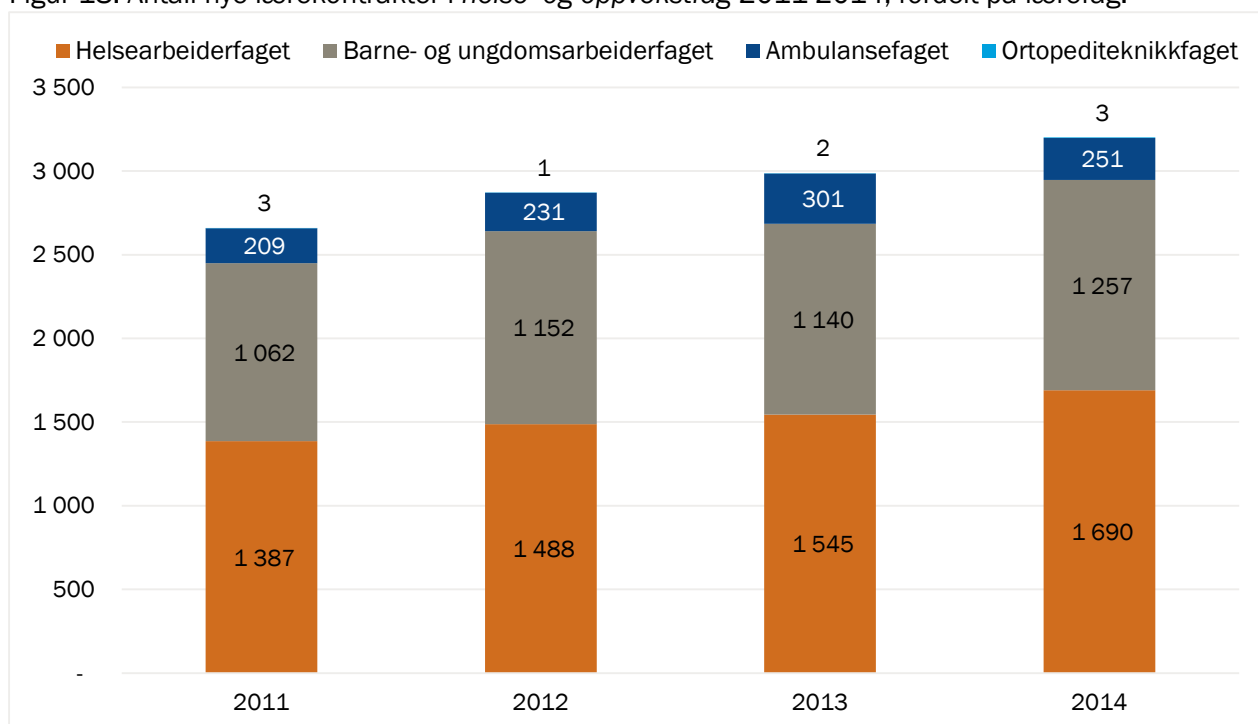
Figur 17: Endring i antall nye lærekontrakter i *helse- og oppvekstfag* 2011-2014, fordelt på fylke.

I Oslo har antallet lærekontrakter steget med 90. Det er nesten 80 prosent fra 2011 til 2014. Nesten hele denne økningen skjedde det siste året. Allikevel er Oslo et stykke ned på listen over fylker med flest nye lærekontrakter i *helse- og oppvekstfag*. Aller flest har de store lærlingsfylkene Rogaland og Hordaland, med Nordland og Sør-Trøndelag like bak.

Med unntak av det lille lærefaget ortopediteknikk, har det vært en fremgang i alle lærefagene i utdanningsprogrammet. Både helsearbeiderfaget, barne- og ungdomsarbeiderfaget og ambulanséfaget har hatt en økning på rundt 20 prosent i perioden. Til sammen er det 540 flere nye lærekontrakter i utdanningsprogrammet.

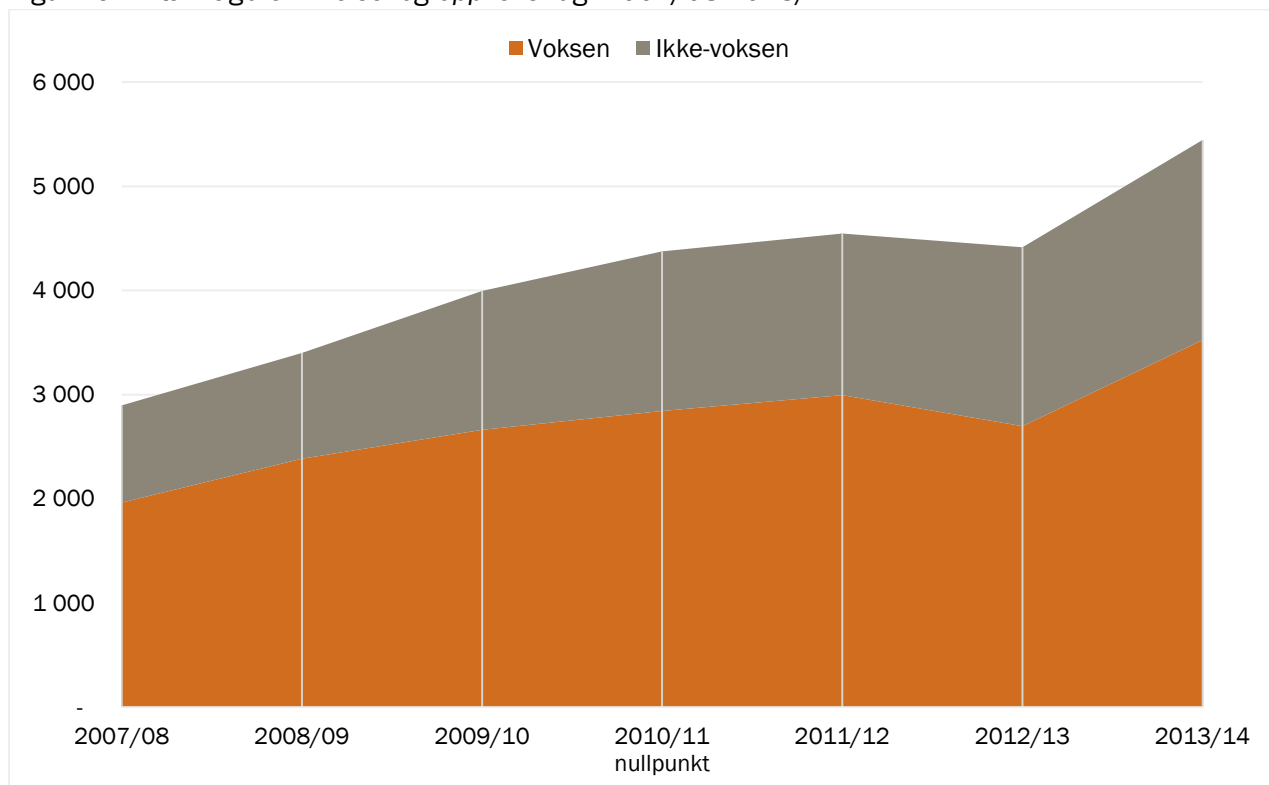
Figur 18: Antall nye lærekontrakter i helse- og oppvekstfag 2011-2014, fordelt på lærefag.

Antall fagbrev

I helse- og oppvekstfag er det svært mange som tar fagbrev i voksen alder – hovedsakelig gjennom praksiskandidatordningen. Hele 65 prosent av fagbrevene i 2013/14 var det personer over 25 år som sto for. Med dette utgjør også fagbrev innen helse- og oppvekstfag en tredjedel av alle fagbrev oppnådd av voksne.

Figur 19: Antall fagbrev i helse- og oppvekstfag. 2007/08-2013/14.

I hele perioden, både før og etter samfunnskontrakten, har antall fagbrev i utdanningsprogrammet steget, med unntak av en liten tilbakegang i 2012/13. Fra 2010/11 til 2013/14 har antallet fagbrev per år økt med totalt 1100. Både blant voksne og ikke-voksne har økningen vært på omtrent 25 prosent. Fra 2007/08 til 2013/14 har antallet steget med nesten 90 prosent – for ikke-voksne har det mer enn doblet seg.

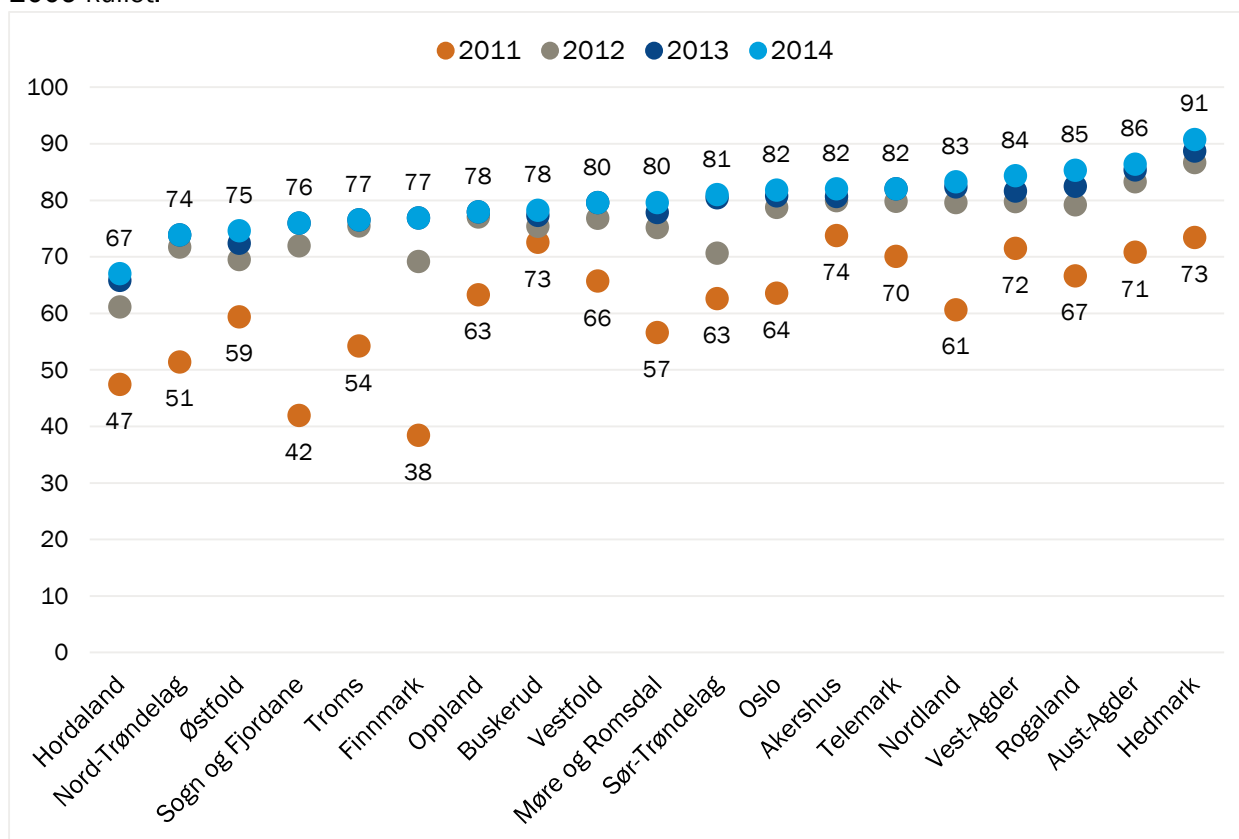
Andel lærlinger som oppnår fagbrev

80 prosent av lærlingene i *helse- og oppvekstfag* oppnår fagbrev i løpet av 5 år. Gjennomføringen er noe høyere i barne- og ungdomsarbeiderfaget enn i helsearbeiderfaget. I ambulansefaget hadde hele 93 prosent av 2009-kullet oppnådd fagbrev fem år etter påbegynt læretid.

Med 80 prosent gjennomføring av læretiden, ligger *helse- og oppvekstfag* omtrent på gjennomsnittet. Utdanningsprogrammet utmerker seg imidlertid med å ha den raskeste gjennomføringen av samtlige utdanningsprogram. Av dem som gjennomfører læretiden i løpet av fem år, er gjennomsnittlig læretid 25 måneder. *Bygg- og anleggsteknikk*, som har omtrent lik andel med oppnådd fagbrev etter fem år, har til sammenligning en gjennomsnittlig læretid på 29 måneder.

Andelen lærlinger som oppnår fagbrev i *helse- og oppvekstfag* varierer i stor grad mellom fylkene. Fem år etter begynt læretid har 67 prosent lærlingene i Hordaland oppnådd fagbrev, mens i Hedmark har 91 prosent det samme.

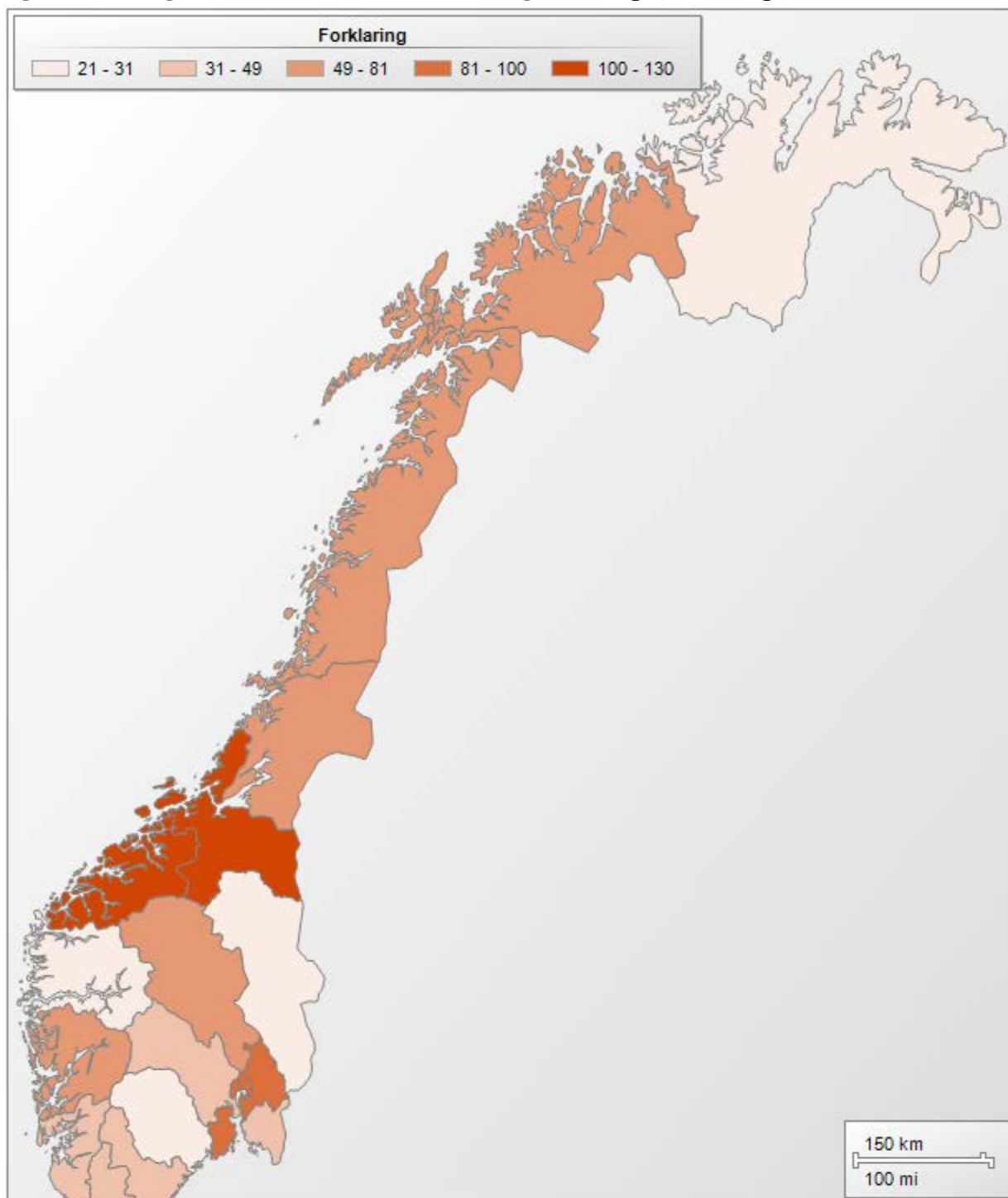
Figur 20: Oppnådd fagbrev to til fem år etter påbegynt lære i *helse- og oppvekstfag*, fordelt på fylke. 2009-kullet.

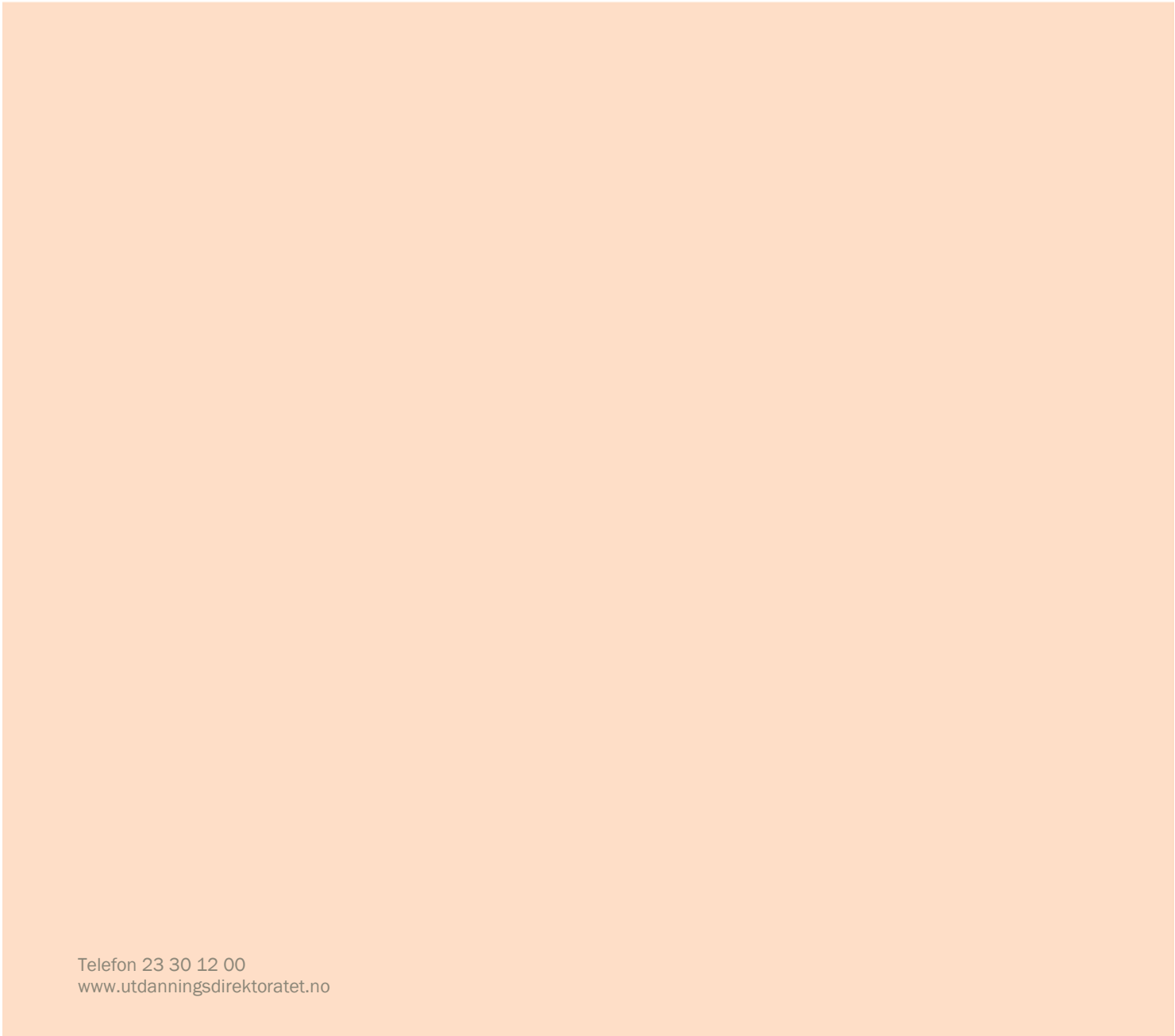

Antall lærebedrifter

Det er totalt 1150 godkjente lærebedrifter med lærling i *helse- og oppvekstfag* i Norge. Flest lærebedrifter er det i Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal med henholdsvis 130 og 110 lærebedrifter med lærling. Færrest er det i Finnmark og Telemark med 21 lærebedrifter.

Figur 21: Antall godkjente lærebedrifter med lærling i *helse- og oppvekstfag* per 1. oktober 2014.

Telefon 23 30 12 00
www.utdanningsdirektoratet.no